

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Kari Tønset Guttvik, +47 73 19 92 05

Tillegg til uttale - fornyelse av konsesjon for regulering og vannuttak fra Lenavassdraget - Orkland

Vi viser til NVE ref. 202102665-9, og befaring av Lenavassdraget og det eksisterende og planlagte vannuttaket til Lerøy den 22.11.2021. Befaringen ble gjennomført på en god måte, men den ble gjennomført på en vannføring som var for høy til å være hensiktsmessig ut fra vurderingen av flere forhold (lavvannføring i de fleste elver og bekker er nærmere normalen på grunn av vannuttaket). NVE bør ta dette i betraktning i videre vurderinger. Vannføringen var egna til å belyse vassdraget slik det er ved flom og overløp.

Befaringen gjorde oss oppmerksomme på at innlandsfisket i disse vannene har en lokal og regional verdi, både sommer og vinter (isfiske med regional interesse), som ble formidla å være betydelig. Vi fikk se bilder av meget flott røye tatt på isen i Frostavatnet. Fisket i Utnesvatnet har tidligere vært beskrevet som meget bra, men er blitt dårligere de senere årene. Noen mente at forsterkning av dammen, mer effektiv regulering og reduserte vandringsmuligheter har vært medvirkende. Frostavatnet har trolig blitt et mer populært fiskevann som følge av at Utnesvatnet har blitt dårligere.

De nye opplysningene har også relevans for vår vurdering av:

- 1) virkningen av de fysiske tiltakene på fisk, ferskvannsorganismer og fisket/friluftslivet/landskapsopplevelsen.
- 2) direkte og indirekte virkning på elvemuslingen i vassdraget.

Reguleringene (og ny regulering) vil redusere produksjonen av plankton og bunndyr (næringsdyr for fisk) i strandsonen i innsjøene, og redusere vandring og spredning av vannlevende organismer mellom magasinene og rennende vann. Regulering vil også i de fleste tilfeller endre gytemulighetene for røye i negativ retning.

På grunn av dette mener vi det bør gjøres nye fiskeundersøkelser, som beskriver bestandene slik de er i dag i magasinene og i innløps- og utløpsbekkene til disse, før det tas beslutning i saken. Og det

må gjøres en vurdering av hva som trengs for å beholde verdiene i vassdraget, slik at man når miljømålene (god økologisk tilstand).

Det må også kartlegges elvemusling i de delene av influensområdet som ikke er kartlagt tidligere.

Det refereres til at det ikke er gjort fiskebiologiske undersøkelser siden 2005 (Aquakompetanse, Rikstad mfl.), vedlegg 1. Selv den gang hadde vannuttaket og dammen i Utnesvatnet og Fjerdingsvatnet vært etablert i 15 år ifølge rapporten. Vi vet lite om før-tilstand. Sportsfiskerens leksikon beskriver tilstanden slik den var på 60-tallet (vedlegg 2), med ørret og røye av god kvalitet i Utnesvatnet og Frostadvatnet, og ørret av bra kvalitet i Fiskløysa.

Forfatterne av rapporten fra 2005, viser til at en tett, foreldet og lite beskattet fiskebestand kan påvirkes i positiv retning av at gytemuligheter begrenses. Noen steder sies det at dette er gjort med ønsket resultat. Den videre konklusjonen, som er gitt i samme rapport; - at dammene i vannene dermed vil være et gode, mener vi er feil, fordi dammene vil ha en langt videre virkning på natur enn det forfatterne omtaler i rapporten. Konklusjonen kan ikke tas til inntekt for at dammene er et gode for naturen og at en ny dam kan bygges.

I rapporten fra 2005 står det at gjenværende gyteområde for auren i Utnesvatnet er i innløpselva fra Frostadvatnet og i bekk fra vest. Elva fra Frostadvatnet vil skifte karakter vesentlig hvis reguleringen i Frostadvatnet tas i bruk og det kommer opp en dam til i vassdraget. Trolig vil den bli mindre egnet som gyteelv. Det beskrives videre at det er en fiskepassasje i utløpet av Utnesvatnet, men at denne ikke fungerer. Trolig er ikke en slik passasje etablert i nåværende dam, uklart av hvilken årsak. Det er viktig at en fungerende toveis passasje etableres for framtida i alle dammer der det har vært vandring i naturtilstanden.

Vi presiserer at vi er bekymret for at de mange dammene i vassdraget (inkludert den relativt nybygde dammen i Fjerdingsvatnet) vil gjøre det umulig å nå miljømålet (god økologisk tilstand) i flere vannforekomster der dagens tilstand er moderat (dårligere enn god). En varig konsesjon må derfor ha vilkår om å lage toveis vandringspassasjer for fisk, inkludert ål og andre ferskvannsorganismer i alle dammer/vandringsbarrierer der det trengs for å opprettholde kvalitetene i vassdraget. Dette, fordi naturlig spredning i vann er nødvendig for å opprettholde sunne og friske bestander av fisk og andre ferskvannsorganismer. Alternativt bør det vurderes å ikke gi tillatelse til bruk av reguleringen i Frostadvatnet (ikke gi utsatt frist for å ta den i bruk), slik at minst ett større vatn har tilnærmet urørt karakter.

Fiskløysa beskrives i søknaden s. 38, som «*Fra naturens side, før overføring av Fjerdingsvatnet, er Fiskløysa et relativt livløst og oksygenfattig vatn*». Men, i sportsfiskerens leksikon står det altså at det er en bra bestand av aure der. Hva som stemmer er ikke godt å si, men det er i dag vist til at tjernet er viktig lokalitet for flere arter, fugl og amfibier. Det er rimelig at det gjøres en kartlegging av verdiene og påvirkningene og at det ved behov, gjennomføres et tilbakeføringstiltak (lukking av grøfter som kan tilføre unaturlige mengder næringssalter mv.), hvis planen om omlegging forbi Fiskløysa gjennomføres.

Vi er også betenkt over den lave minstevannføringen i Stertelva spesielt, men også i Lena. Det ble sagt av flere på befaringen at elva går nesten tørr i store deler av en normalsommer. Vi mener nivået på nødvendig minstevannføring må vurderes nærmere. Og at den trolig bør være høyere. At elvemuslingen tilnærmet er utryddet fra en strekning i Stertelva, som tidligere hadde tett bestand er et tydelig tegn på at vannføringen ikke er tilstrekkelig. Tørke på mer enn ca. ti timer om sommeren og frost om vinteren dreper elvemusling. Det må være et klart mål om å opprettholde en bestand av

elvemusling her. Dette krever vanndekning hele året uten innfrysing, og vertsfisk som overlever gjennom hele året. I naturtilstanden slapp aure seg ned fra innsjøene for gyting (eller ble skylt ut ved flom), slik at det ble tilgang på verter for elvemuslingen. Dette skjer neppe i særlig omfang nå. I tillegg ble det synlig på befaringen at vannføringsregimet, godt hjulpet av stedvis manglende kantskog, gir betydelig erosjon. I tillegg til jordtap og ras (som grunneierne var svært bekymret for), skader dette elvemuslingen og vertsfisken ved nedslamming av substrat. Problemet forsterkes av lange tørke perioder med påfølgende flommer med brå overløp, som tar med seg mer jord enn tilsvarende flomhøyder i uregulerte vassdrag.

I vår uttale av 01.11.2021 vurderte vi at minstevannføring som foreslått i søknad kan aksepteres mot å få igjen andelen av restvannføring som fluktuasjoner i form av flommer/overløp. Befaringen gav to tanker om dette, fordi det vil bli betydelig større lagringskapasitet i vassdraget med ny dam. Erfaringsmessig vil det være vanskelig å sikre marginer for naturens vannbehov på annen måte enn å sette høyere minstevannføring, eventuelt kombinert med manøvreringsreglement som fastsetter vannslipp (flommer) med tilstrekkelig mengde og hyppighet.

Med hilsen

Anne Sundet Tangen (e.f.)
seksjonsleder
Seksjon plan- og inngrepsforvaltning

Kari Tønset Guttvik
seniorrådgiver
Seksjon plan- og inngrepsforvaltning

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg

- 1 Rapport fiskeundersøkelser Lenavassdraget Aquakompetanse 2005
- 2 Lennavassdraget Sportsfiskerens Leksikon 1968 Gyldendal Norsk forlag

Kopi til:

Trøndelag fylkeskommune vannregion	Fylkets hus, Postboks 2560	7735	STEINKJER
Orkland kommune	Postboks 83	7301	ORKANGER
Trøndelag fylkeskommune innlandsfisk	Fylkets hus, Postboks 2560	7735	STEINKJER
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM